

TOIMINTAMALLIT OPPILAITOKSESSA TAPAHTUVIEN LAINVASTAISIEN TEKOJEN KÄSITTELYYN

Tässä ohjeessa on listattu yleisimmät oppilaitoksessa esiintyvät lainvastaiset teot ja toimintamallit niiden sattuessa. Toimintamallit on laadittu SASKY koulutuskuntayhtymän järjestyssäännön mukaisesti. Ohjeen lopussa on selvennetty, mitä ohjeessa mainituilla rikosoikeudellisilla käsitteillä tarkoitetaan (asianomistajarikos, virallisen syytteen alainen rikos, yleinen kiinniotto-oikeus, hätävarjelu).

Toimintamallin mukaisissa tilanteissa päätös- ja toiminnan ohjausvastuu on virkavastuulla toimivilla oppilaitoksen rehtorilla sekä oman vastualueensa mukaisesti alan opettajalla ja koulutuspäälliköllä.

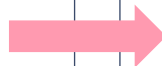
Tilanteiden toimenpiteissä ja selvityksissä voi olla mukana opiskelun tukipalveluiden henkilöstöä, joiden kanssa yhteistyössä tehdään tarvittavat virkavastuullisten viranhaltijoiden toimenpiteet, ilmoitukset tai päätökset.

Lievä pahoinpitely tai pahoinpitely:

- Opiskelija lyö tai potkii toista.
- Opiskelija kaataa toisen maahan tai työntää toisen päin seinää.
- Opiskelija puree, raapii, vetää toista hiuksista tai muuten aiheuttaa toiselle kipua tai vammaa, tai:
 - väkivaltaa käyttämättä vahingoittaa toisen terveyttä.
- **Virallisen syytteen alainen rikos, jos kohdistuu opetushenkilöstöön tai alaikäiseen henkilöön.**

Toimenpiteet:

- Mene väliin, keskeytä teko. Voit ottaa opiskelijan kiinni yleisen kiinniotto-oikeuden nojalla.
- Ilmoita tapahtuneesta koulutuspäällikölle, apulaisrehtorille tai rehtorille.
- Tarvittaessa ilmoitus 112, riippuen tilanteen vakavuudesta (vammat, henkilöiden käytös).
- Jos kysymys alaikäisistä henkilöistä, asiasta ilmoitetaan osapuolten huoltajille.
- Lastensuojelulain 25 §:n 3. mom. 1 kohdan ilmoitusvelvollisuus, kun kysymyksessä on alaikäisiä henkilöitä. Ilmoituksen tekee ensimmäisenä tilanteessa ollut opetushenkilökunnan jäsen.

Laiton uhkaus:

- Opiskelija tai huoltaja uhkaa toista rikoksella siten, että uhatulla on perusteltu syy olettaa joutuvansa rikoksen uhriksi.
- Uhkaus voi tapahtua suullisesti paikan päällä, viestillä, tai sosiaalisen median kautta.
- Lähtökohtaisesti kyseessä on asianomistajarikos: uhatun on vaadittava rangaistusta uhkaajalle.
- Opettajaan kohdistunut laiton uhkaus on virallisen syytteen alainen rikos. Syyttäjä voi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta, vaikka asianomistaja ei sitä vaatisi.

Toimenpiteet:

- Mene väliin, keskeytä teko.
- Pyri varmistamaan uhatun turvallisuus.
- Ilmoita tapahtuneesta rehtorille, apulaisrehtorille tai koulutuspäällikölle.
- Jos kysymyksessä alaikäisistä henkilöistä, oppilaitoksen opetushenkilökuntaan kuuluva ilmoittaa osapuolten huoltajille.
- Tilanteen mukaan ilmoitus 112
- Tilanteissa, joissa ei tule jatkotoimenpiteitä, tehdään turvallisuushavainto.

Näpistys tai varkaus:

- Opiskelija anastaa toisen henkilön tai oppilaitoksen omaisuutta.
- Anastetun omaisuuden arvosta riippuen virallisen syytteen alainen rikos tai asianomistajarikos

Toimenpiteet:

- Keskeytä teko. Voit ottaa opiskelijan kiinni yleisen kiinniotto-oikeuden nojalla.
- Ilmoita tapahtuneesta koulutuspäällikölle, apulaisrehtorille tai rehtorille.
- Jos kyse on alaikäisistä henkilöistä, oppilaitoksen opetushenkilökuntaan kuuluva ilmoittaa osapuolten huoltajille.
- Mahdollinen sovittelu asianomistajan, asianosaisen ja oppilaitoksen opetushenkilöstöön kuuluvan kanssa.
- Tarvittaessa 112
- Asianomistaja tekee halutessaan

Vahingonteko:

- Opiskelija rikkoo tai turmelee tahallaan toisen henkilön tai oppilaitoksen omaisuutta (tavaroiden rikkominen, ikkunoiden rikkominen, ajoneuvon naarmuttaminen tai kolhiminen, paikkojen töhriminen tussilla tai spraymaaleilla, jne.)
- Jos vahingonteko kohdistuu yksityiseen omaisuuteen, kyseessä on asianomistajarikos.
- Jos vahingonteko kohdistuu kunnan tai valtion omaisuuteen kyseessä on virallisen syytteen alainen rikos.

Toimenpiteet:

- Keskeytä teko. Voit ottaa opiskelijan kiinni yleisen kiinniotto-oikeuden nojalla.
- Ilmoita tapahtuneesta koulutuspäällikölle, apulaisrehtorille tai rehtorille.
- Jos kyse on alaikäisistä henkilöistä, oppilaitoksen opetushenkilökuntaan kuuluva ilmoittaa osapuolten huoltajille.
- Korvausvelvollisuudet selvitetään kuulemisessa (muistio) ja vahingosta laskutetaan tilanteen mukaan.
- Vahingonkorvauslaki 412/74
- Tilanteissa, joissa ei tule jatkotoimenpiteitä, tehdään turvallisuushavainto.

Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen:

- Opiskelija julkaisee toisesta opiskelijasta, opettajasta tai muusta henkilökuntaan kuuluvasta henkilöstä halventavia tai pilkkaavia kuvia tai muita tietoja esimerkiksi YouTubessa, eri sovellusten keskusteluryhmissä tai sosiaalisessa mediassa siten, että tiedot tai kuvat ovat suuren ihmisjoukon saatavilla.
- Asianomistajarikos

Toimenpiteet:

- Ilmoita tapahtuneesta koulutuspäällikölle, apulaisrehtorille tai rehtorille.
- Jos kyse on alaikäisistä henkilöistä, oppilaitoksen opetushenkilökuntaan kuuluva ilmoittaa osapuolten huoltajille.
- Asianomistaja voi halutessaan tehdä rikosilmoituksen.
- SASKY koulutuskuntayhtymällä on käytössä ohje kurinpitotoimista.

Kunnianloukkaus:

- Opiskelija levittää julkisesti perätöntä tietoa toisesta opiskelijasta, opettajasta tai muusta henkilökuntaan kuuluvasta henkilöstä ja se on omiaan aiheuttamaan toiselle vahinkoa ja kärsimystä.
- Asianomistajarikos

Toimenpiteet:

- Keskeytä toiminta.
- Ilmoita tapahtuneesta koulutuspäällikölle, apulaisrehtorille tai rehtorille
- Jos kyse on alaikäisistä henkilöistä, oppilaitoksen opetushenkilökuntaan kuuluva ilmoittaa osapuolten huoltajille.
- Asianomistaja voi halutessaan tehdä rikosilmoituksen.
- SASKY koulutuskuntayhtymällä on käytössä ohje kurinpitotoimista.

Viestintäsalaisuuden loukkaus:

- Opiskelija avaa luvatta toisen henkilön matkapuhelimen tai tietokoneen ja hankkii tietoa niissä olevista viesteistä, kuvista tai muusta materiaalista.
- Asianomistajarikos

Toimenpiteet:

- Keskeytä toiminta.
- Ilmoita tapahtuneesta koulutuspäällikölle, apulaisrehtorille tai rehtorille.
- Jos kyse on alaikäisistä henkilöistä, oppilaitoksen opetushenkilökuntaan kuuluva ilmoittaa osapuolten huoltajille.
- Asianomistaja voi halutessaan tehdä rikosilmoituksen.
- SASKY koulutuskuntayhtymällä on käytössä ohje kurinpitotoimista.

Identiteettivarkaus:

- Opiskelija esiintyy toisen identiteetillä (esim. nettiosoitteella) keskusteluryhmissä tai muissa vastaavissa foorumeissa.
- Asianomistajarikos

Toimenpiteet:

- Keskeytä toiminta.
- Ilmoita tapahtuneesta koulutuspäällikölle, apulaisrehtorille tai rehtorille
- Jos kyse on alaikäisistä henkilöistä, oppilaitoksen opetushenkilökuntaan kuuluva ilmoittaa osapuolten huoltajille.
- Asianomistaja voi halutessaan tehdä rikosilmoituksen.
- SASKY koulutuskuntayhtymällä on käytössä ohje kurinpitotoimista.

Salakuuntelu:

- Opiskelija tallentaa salaa sellaisia toisten keskusteluja, jotka eivät ole tarkoitettu hänen tietoonsa, eivätkä puhujat ole voineet olettaa ulkopuolisten kuulevan heidän puheitaan.
- Asianomistajarikos

Toimenpiteet:

- Keskeytä toiminta.
- Ilmoita tapahtuneesta koulutuspäällikölle, apulaisrehtorille tai rehtorille.
- Jos kyse on alaikäisistä henkilöistä, oppilaitoksen opetushenkilökuntaan kuuluva ilmoittaa osapuolten huoltajille.
- Asianomistaja voi halutessaan tehdä rikosilmoituksen.
- SASKY koulutuskuntayhtymällä on käytössä ohje kurinpitotoimista.

Salakatselu:

- Opiskelija kuvaa salaa henkilöä koulussa, käymälässä, pukuhuoneessa tai muussa vastaavassa paikassa kuvattavan henkilön yksityisyyttä loukaten.
- Asianomistajarikos

Toimenpiteet:

- Keskeytä toiminta.
- Ilmoita tapahtuneesta koulutuspäällikölle, apulaisrehtorille tai rehtorille.
- Jos kyse on alaikäisistä henkilöistä, oppilaitoksen opetushenkilökuntaan kuuluva ilmoittaa osapuolten huoltajille.
- Jos salakatselun kohteena on alaikäinen, niin aloitetaan viranomaisyhteistyö toimenpiteiden varmistamiseksi.
- Asianomistaja voi halutessaan tehdä rikosilmoituksen.

Vainoaminen:

- Opiskelija toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten oikeudettomasti vainoaa toista henkilöä vastoin tämän tahtoa siten, että se on omiaan aiheuttamaan pelkoa tai ahdistusta.
- Virallisen syytteen alainen rikos

Toimenpiteet:

- Keskeytä toiminta.
- Ilmoita tapahtuneesta koulutuspäällikölle, apulaisrehtorille tai rehtorille.
- Jos kyse on alaikäisistä henkilöistä, oppilaitoksen opetushenkilökuntaan kuuluva ilmoittaa osapuolten huoltajille.
- Asianomistaja voi halutessaan tehdä rikosilmoituksen.
- SASKY koulutuskuntayhtymällä on käytössä ohje kurinpitotoimista.

Huumausaineen käyttörikos:

- Opiskelija käyttää, pitää hallussaan omaa käyttöä varten tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta (kannabis, muut huumausaineet sekä huumaavat lääkkeet) tai esiintyy opetustilanteessa mahdollisesti huumaantuneena.
- **Virallisen syytteen alainen rikos**
- **Poliisi paikalle vain, jos tilanne eskaloituu uhkaavaksi**

Toimenpiteet:

- Pyydä paikalle toinen aikuinen.
- Puhuttele opiskelijaa, varmista oma turvallisuutesi.
- Ilmoita tapahtuneesta koulutuspäällikölle, apulaisrehtorille tai rehtorille.
- Jatkotoimet opiskelijan päihdesuunnitelman protokollan mukaisesti.

Kiusaaminen, seksuaalinen häirintä ja ahdistelu, sekä muu epäasiallinen käytös:

- Opiskelija käyttäytyy toista henkilöä kohtaan siten, että se täyttää psyykkisen kiusaamisen kriteerit (haukkuminen, ulkonäön arvostelu, syrjivä käytös, tms.)
- Epäasiallinen käytös tapahtuu joko koulussa tai **koulumatkalla**.
- Opiskelija esittää toista kohtaan sanallista, sanatonta tai **fyysistä**, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti loukataan toisen henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.
- Opiskelija käyttäytyy muutoin epäasiallisesti opettajaa, muuta henkilökuntaa tai toista opiskelijaa kohtaan.
- Lastensuojelulain 25 §:n 3. mom. 1 kohdan ilmoitusvelvollisuus poliisille alaikäisiin kohdistuvista seksuaalirikosepäillyistä.

Toimenpiteet:

- Keskeytä toiminta.
- Ilmoita tapahtuneesta koulutuspäällikölle, apulaisrehtorille tai rehtorille.
- Jos kyse on alaikäisistä henkilöistä, oppilaitoksen opetushenkilökuntaan kuuluva ilmoittaa osapuolten huoltajille.
- Oppilaitoksen opetushenkilöstöllä on **ilmoitusvelvollisuus** huoltajalle jo epäilystä kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta oppimisympäristössä tai koulumatkalla.
- Velvollisuus koskee sekä **tekijää** että **teon kohdetta**.
- Oppilaitoksen aloittamat toimenpiteet oppilaitoksen järjestyssääntöjen mukaisesti.
- SASKY koulutuskuntayhtymällä on käytössä ohje kurinpitotoimista.
- Tarvittaessa oppilaitoksen henkilökunta pyytää poliisilta konsultaatioapua. Asianosainen tekee ilmoituksen poliisille.
- Lastensuojelulain 25 §:n 3. mom. 1 kohdan ilmoitusvelvollisuus, kun kysymyksessä on alaikäisiä henkilöitä. Ilmoituksen tekee ensimmäisenä tilanteessa ollut henkilökunnan jäsen.

TOIMINTAOHJEESSA ESIINTYVÄT RIKOSOIKEUDELLISET KÄSITTEET:

Asianomistajarikos: Asianomistajarikoksia ovat sellaiset rikokset, jotka poliisi ottaa tutkittavakseen vain siinä tapauksessa, jos asianomistaja vaatii tekijälle rangaistusta.

Virallisen syytteen alainen rikos: Suurin osa Suomen rikoslaissa esiintyvistä rikoksista on virallisen syytteen alaisia rikoksia. Virallisen syytteen alaisissa rikoksissa syyttäjä saa nostaa rikoksesta syytteen asianomistajan tahdosta riippumatta.

Asianomistaja: Rikoksen kohteeksi joutunut luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. (organisaatio, yritys, tms.).

Yleinen kiinniotto-oikeus: Suomen pakkokeinolaissa säädelty jokaisen kansalaisen oikeus ottaa kiinni verekseltään tai pakenemasta tavattu rikoksesta epäilty, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta tai rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Rikoksesta epäillyn henkilön kiinniottamiseen voidaan tarvittaessa käyttää myös tarpeellisia ja tilanteeseen sopivia puolustettavia voimakeinoja.

Hätävarjelu: Puolustusteko, joka on tarpeellinen jo aloitetun tai välittömästi uhkaavan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi. Oikeudeton hyökkäys on kyseessä silloin, kun hyökkäys täyttää jonkin rikoksen tunnusmerkistön, ja hyökkääjän toiminta on tahallista. Kansankielessä itsepuolustus.